

Якщо завтра велика війна... Чи є в Україні плани евакуації найбільш уразливих?

26 січня, 2022, 17:00

Незасвоєні уроки

[© depositphotos/serezniy](https://www.depositphotos.com/serezniy)

— Чи є у вас план, містере Фікс?

— Чи є в мене план? Чи є в мене план? Так, у мене аж три плани!

М/ф «Навколо світу за 80 днів»

Другий тиждень поспіль у соцмережах активно обговорюється питання «тривожної валізки». Збирати чи ні? Що, взагалі, робити громадянам, коли раптом?.. [Загрозу російського вторгнення в](#)

Україну обговорюють на всіх рівнях — від кухні пересічного українця до засідань РНБО та Кабміну. Тривога, підігріта нескінченними повідомленнями про «мінування» шкіл та інформацією західних ЗМІ про евакуацію працівників окремих посольств, розповзається по країні, як чорнильна пляма по промокашці. Й екстрені звернення президента до народу у стилі раннього Кашпіровського «Без паніки! Все під контролем!» цю тривогу лише посилюють.

Давайте говорити чесно. Боятися війни нормально. І розповідати про це дитині та дорослому — правильно, бо дуже часто люди про такі речі не знають, приховують свої страхи, й на цьому тлі проявляється ще більше інших психологічних проблем.

Війна — це справді страшно. У нашій країні, де війна триває восьмий рік, кожен українець, здається, вже мав би це знати. Як і те, що жодна «тривожна валізка» не стане гарантією повної безпеки. Але, збираючи її, людина зазвичай заодно намагається продумати і свої дії хоча б на крок-два наперед. Що, безумовно, корисно. Бо в екстремальних ситуаціях більшість людей розгублюється й не може міркувати так швидко, як годилося б. Продуманий заздалегідь план (а краще — кілька) точно в поміч.

Зважаючи на це, логічно було б припустити, що одним із результатів засідань Кабміну та РНБО має бути інвентаризація планів «на випадок», зокрема й евакуації населення, надання допомоги. Дико ж думати, що на восьмому році війни таких планів усе ще немає. Президент же заявляє: «Все під контролем». Їх просто треба дістати й адаптувати під швидкозмінну ситуацію.

Стривайте, а плани є? Щось ми нічого про них не чули... Ну хай не на всі випадки й не для всіх категорій населення, але стосовно найбільш уразливих точно ж мають бути. Наприклад, за дітей, у яких немає сім'ї, відповідальність несе держава. За тих, що перебувають в інтернатних закладах, які офіс президента в день народження шефа закликає підтримати приватними коштами. І за тих, котрі виховуються у прийомних сім'ях та дитячих будинках сімейного типу.

Ми ж усі пам'ятаємо, що гра на емоціях, пов'язаних із дітьми, — один із найдієвіших способів маніпуляції та пропаганди. Ми побачили це навіч, коли під загрозою ув'язнення або розстрілу «влада ДНР» забороняла евакуацію сиріт «на ворожу територію України» й пильно наглядала за «порядком» у дитячих установах; як викрадали вихованців інтернатів і вивозили буцім у сусідню область на оздоровлення, а насправді — в Росію. [ZN.UA про це писало](https://zn.ua), зокрема й про те, як 2014-го терористи майже два тижні кошмарили малюків із дитячого будинку «Антошка» в Краматорську, що, до речі, теж є у

списку пресекретаря Зеленського для переказу грошей у день народження боса.

Але, схоже, на восьмому році війни жодних планів евакуації «державних» дітей усе ще немає. Забули?

24 грудня 2021 року «Громадська спілка «Українська мережа за права дитини» (УМПД), що складається з 27 громадських організацій, розіслала листи «високим» адресатам, серед яких — прем'єр-міністр, міністри соціальної політики, охорони здоров'я, науки та освіти, голова ДСНС, Уповноважена ВР з прав людини, радниця — уповноважена президента України з прав дитини та дитячої реабілітації.

У листі міститься прохання, з урахуванням поточної ситуації, створити координаційну раду, «яка б розробила план ефективного інформування, підтримки та безпечної евакуації дітей і їхніх сімей, у тому числі дітей, котрі зараз перебувають в інтернатних закладах, разом зі списком місць, куди можна розмістити сім'ї та дітей». А також нагадування про те, що у 2014—2015 роках, на початку війни, місцева влада і профільні міністерства не змогли організувати необхідних заходів. 40 тисяч людей (із них 12 тисяч дітей) було евакуйовано силами волонтерів та громадських організацій.

Після спливання всіх термінів, передбачених законодавством, від жодного адресата УМПД відповіді не отримала. Схоже, на випадок лиха організація евакуації, допомоги дітям та сім'ям знову ляже на плечі тих-таки волонтерів і громадських організацій.

«Неодноразово на різних великих конференціях ми ставили ці запитання — чи є в держави плани евакуації, які уроки ми засвоїли після 2014 року, чи використовувався досвід тих людей, волонтерів, котрі, по суті, своїми ресурсами і своєю відповідальністю допомагали тоді рятувати людей, — каже **голова правління УМПД, національна програмна директорка «СОС Дитячі Містечка Україна» Дар'я Касьянова**. — Давайте скажемо чесно: держава тоді була присутня

номінально. В особі чиновників, які мали б усе це робити, вона співчувала, готувала списки, плакала по телефону, широко давала на своїх сайтах контакти волонтерів. Але відповідальності за це чиновники не несли і, скажемо чесно, в цьому не брали участі.

На конференціях із питань військовому конфлікту звучали звіти, що плани евакуації розроблено, всіх заходів безпеки вжито; першої психологічної та медичної допомоги навчено вчителів і шкільних психологів. Тепер виявляється, що практично нічого немає. Чи скористався хтось досвідом активістів, котрі рятували людей у 2014 році? Моїм досвідом не скористалися. Ніхто мене нікуди не кликав, не запитував. Як і моїх колег.

Нам уже давно пізно займатися тим, чим ми мали займатися всі ці роки на території всієї України. Я вважаю, що мають бути не тільки плани евакуації. А й домедична підготовка, яку мало пройти все населення, від старших класів шкіл та студентів вишів. І ази надзвичайно важливої першої психологічної допомоги.

Пригадую, як 2014-го, коли починалася війна, ми намагалися заздалегідь спрогнозувати, що може знадобитися. Хоча вірити в те, що війна розвиватиметься, не хотілося. Ми розуміли, що після того, як евакуюємо людей, наступне завдання — забезпечити їх тимчасовим житлом. Особливо тих, хто не може жити на вулиці в наметах, — сім'ї з маленькими дітьми, людей літнього віку, з інвалідністю. Де конкретно зможуть перебувати ці люди, як довго й на яких умовах?

Наприкінці минулого року наша організація «СОС Дитячі Містечка Україна» підготувала плани евакуації, виділила ресурси, щоб за потреби закупити продуктові пайки та медикаменти для сімей, які перебувають під нашим супроводом. Ми провели переговори з організаціями, котрі можуть допомогти в евакуації. Знаю, що таку роботу провели й багато інших організацій, як міжнародних, так і національних.

У мене є досвід організації евакуації та роботи в умовах збройного конфлікту. Я розумію, що підготуватися до війни неможливо ні морально, ні фізично. Але якісь елементи мають бути. Зокрема й для психологічного заспокоєння, щоб люди не перебували в постійному стресі.

Ми говоримо про дітей. А для них важливо, аби поруч був стабільний ресурсний дорослий, який може себе контролювати й розуміє порядок своїх дій. В умовах війни та різних криз прогнозувати свої дії дуже складно. Тому краще про це подумати заздалегідь, на два кроки наперед. А далі вже, звісно, дивитися, як розвиватиметься ситуація.

В Україні чудові програми. За ці роки напрацьовано величезний арсенал різних прикладних речей: як евакуювати людей, як розробити безпечні маршрути, як діяти, як привести людей у ресурс, як допомогти пережити втрату. Бо, поки ми вивозили у 2014 році дітей, бувало так, що гинули їхні батьки.

У 2015 році в Україні адаптували й переклали українською мовою методичку ЮНІСЕФ «Діти і війна», свого часу апробовану в Ізраїлі та інших країнах. За нею ми навчали фахівців з усіх областей України, підготували 250 психологів, які працюють із травмами війни. А пізніше, після того, як Міносвіти і науки у своїй розсилці не рекомендувало її використовувати своїм практичним психологам, передали програму у відкритий доступ.

До нас приїжджають навчатися того, чого ми навчилися за вісім років війни. Але на державному рівні весь цей досвід, на жаль, незатребуваний. Активістів, котрі у 2014-му займалися евакуацією та розміщенням людей разом із моєю командою, жодного разу не попросили описати наш досвід як алгоритм дій в умовах війни.

І зараз жодної відповіді на наш лист, у якому ми висловили стурбованість і запропонували скористатися нашим досвідом, ми не отримали. В УМПД є дуже різні організації. Зокрема й ті, які весь цей

час продовжували працювати на лінії розмежування. У деяких організацій є мобільні психологічні групи, навчені працювати з травмою війни.

Не слід забувати, що 2014 року найбільш уразливою групою були саме діти в закладах. І навколо цього велася велика інформаційна пропаганда. Були різні інциденти й гучні випадки, коли перемовини велися на найвищому рівні, щоб українських дітей, вивезених у Росію, повернути назад. Тому навіть якщо є інформація про те, що все буде гаразд, було б спокійніше й правильніше мобілізувати наявні ресурси, хоча б подивитися, що в Україні напрацьовано, які організації могли б підключитися в разі чого. Це знизило б напругу серед людей, якби сказали: дивіться, на випадок чого план є, не хвилюйтеся, ми про вас подбаємо. А не просто: не панікуйте. Це як у 2014 році на всіх телеканалах розповідали про «зелені коридори». Ніколи не розуміла, що це таке. Щоночі ми писали маршрути, як вивозитимемо людей, намагаючись передбачити всі можливі варіанти розвитку подій. Усе це було самодіяльністю. Але, боюся, за ці роки ніякого прогресу не відбулося. Все, як і раніше, залишається доброю волею та відповідальністю небайдужих громадян».

Надмірна тривожність, безумовно, не на користь. У кожному разі. І, наприклад, психологиня Олена Батинська жартома радить позбуватися її миттям голови: «А то раптом війна, а ми з немитим волоссям, негарні. Не комільфо».

Але все-таки — чи є у вас план?

Більше статей [Алли Котляр читайте](#) за посиланням.

Дивіться спецтему: [У Міноборони Британії вважають, що метою Путіна є захоплення усієї України, але "Росія не досягла жодної зі своїх головних цілей"](#) Одна з важливих невдач Москви - поразка в намаганні захопити стратегічно важливий аеропорт. Ймовірно, йдеться про атаку на Гостомель. [У США розповіли, скільки ракет Росія учора випустила по Україні](#) При цьому там не вбачають

підстав вважати, що ворожа армія просунулася вглиб країни, або на Захід. Це не вторгнення РФ на схід України, а повномасштабна атака з кількох напрямків – Кулеба Глава МЗС зазначив, що Україна продовжує захищатися. Зеленський закликав росіян висловити свою позицію у зв'язку із вторгнення РФ в Україну Президент України зазначив, що настав час вийти росіянам й заявити протести проти цієї війни Ворог зазнав серйозних втрат, буде ще більше – президент України Зеленський зазначив, що бої продовжуються. Ми повідомляємо тільки дійсно важливі новини. Долучайся до Telegram-каналу